

PERCEPCJA WZROKOWA- ROZWÓJ I ZABURZENIA FUNKCJI WZROKOWYCH.

Spostrzeganie wzrokowe- to zdolność do rozpoznawania i różnicowania bodźców wzrokowych oraz ich interpretowania w oparciu o dotychczasowe doświadczenia. Spostrzeganie na początku ma charakter całościowy. Poprzez dojrzewanie analizatora wzrokowego staje się ono coraz bardziej precyzyjne. Dziecko zaczyna spostrzegać oprócz charakterystycznych cech- ogólnego kształtu, barwy czy wielkości, także inne elementy będące częścią składową danego przedmiotu. Najbardziej istotny rozwój tej funkcji przypada na okres od 3,6 do 7,6 roku życia.

Percepcja wzrokowa nie jest wyłącznie zdolnością do dokładnego spostrzegania. Wrażenie wzrokowe powstaje na siatkówce, ale rozpoznanie i interpretacje tego, co się spostrzega, dokonuje się w mózgu. Odpowiedni poziom rozwoju percepcji wzrokowej umożliwia dziecku naukę czytania, pisanie, wykonywanie zadań arytmetycznych oraz rozwinięcie innych umiejętności wymaganych od niego w trakcie nauki szkolnej.

SKŁADNIKI SPOSTRZEGANIA WZROKOWEGO:

- ❖ Pamięć wzrokowa- zdolność do utrwalania oraz przypominania informacji widzianych,
- ❖ Koordynacja wzrokowo- ruchowa- zdolność do zharmonizowania ruchów gałek ocznych z ruchami całego ciała lub którejś jego części.

Dzieci o obniżonej koordynacji wzrokowo- ruchowej mogą spotkać się z trudnościami w:

- posługiwaniu się podstawowymi przedmiotami codziennego użytku,
- rysowaniu,
- prawidłowym trzymaniu piłki i rzucaniu do celu,
- utrzymywaniu równowagi podczas stania na jednej nodze,
- skakaniu,

- obsługiwaniu siebie,
- nawiązywaniu kontaktów z rówieśnikami w czasie zabaw i gier terenowych,
- nauce pisania i czytania.

Niezbędnym warunkiem do prawidłowego przebiegu procesu spostrzegania wzrokowego jest prawidłowo zbudowany i funkcjonujący analizator wzrokowy.

SKŁADNIKI ANALIZATORA WZROKOWEGO:

- ❖ Receptor- narząd zmysłu posiadający zakończenia nerwowe,
- ❖ Nerw wzrokowy- droga doprowadzająca,
- ❖ Część korowa- część odpowiadająca za odbiór prostych bodźców wzrokowych oraz ich przetwarzanie,
- ❖ Potyliczna część mózgu- stanowi centralne ognisko analizatora wzrokowego.

Objawy dysfunkcji spostrzegania wzrokowego:

- trudności wyodrębniania części w złożonej całości,
- trudności w dostrzeganiu różnic między przedmiotami, obrazami i układami przestrzennymi,
- trudności w odwzorowywaniu graficznym i przestrzennym złożonych struktur,
- trudności w rozumieniu i wnioskowaniu na materiale obrazkowym.

ROZWÓJ FUNKCJI WZROKOWYCH DZIECKA 3-, 4-, 5- LETNIEGO:

Dziecko 3- letnie:

- ✓ Rozpoznaje i nazywa barwy podstawowe,
- ✓ Układa obrazki i figury w konturach,
- ✓ Składa samodzielnie obrazki z dwóch części,
- ✓ Wypowiada się na temat treści prezentowanych obrazków- wymienia widoczne na nich osoby i przedmioty,

- ✓ Dobiera dwa takie same lub różniące się jednym szczegółem obrazki,
- ✓ Porównuje dwa obrazki, dostrzega zawarte w nich wyraźne różnice,
- ✓ Reprodukuje proste układy zbudowane z klocków,
- ✓ Łączy przedmioty z ich kształtami prezentowanymi w postaci cienia.

Dziecko 4- letnie:

- ✓ Analizuje treść obrazka, wypowiada się na temat jego treści, opisuje treść obrazka, wymieniając czynności osób i proste relacje przestrzenne,
- ✓ Potrafi dostrzec co najmniej cztery szczegóły, którymi różnią się dwa obrazki,
- ✓ Układa obrazek pocięty na dwa do czterech części,
- ✓ Potrafi zauważyć zmiany w układzie trzech lub czterech obrazków lub przedmiotów,
- ✓ Zauważa brakujące elementy w obrazkach i dorysowuje je,
- ✓ Tworzy dowolne kompozycje według wzoru oraz własnej inwencji,
- ✓ Konstruuje z klocków budowle według wzoru.

Dziecko 5- letnie;

- ✓ Opowiada treść obrazka i dokonuje interpretacji jego treści,
- ✓ Odpowiada na pytania dotyczące treści obrazka podczas krótkiej jego prezentacji,
- ✓ Potrafi odgadnąć, o którym obrazku opowiada osoba dorosła,
- ✓ Rozpoznaje treść obrazka na podstawie jego fragmentów,
- ✓ Zauważa różnice w obrazkach, które różnią się co najmniej sześcioma szczegółami,
- ✓ Dostrzega zmiany w układzie elementów,
- ✓ Posiada umiejętność rozpoznawania takich samych symboli i znaków graficznych,
- ✓ Składa według wzoru i bez wzoru obrazki składające się z wielu części o różnych kształtach,
- ✓ Buduje konstrukcje trójwymiarowe według wzoru i własnej inwencji.

MATERIAŁ DYDAKTYCZNY WYKORZYSTYWANY W PRACY Z DZIEĆMI MAJĄCYMI ZABURZENIA PERCEPCJI WZROKOWEJ:

MATERIAŁ KONKRETNY	MATERIAŁ ABSTRAKCYJNY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Konkretnie osoby ✓ Konkretnie przedmioty ✓ Konkretnie sytuacje 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Litery
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ilustracje konkretnych osób ✓ Ilustracje konkretnych przedmiotów ✓ Ilustracje konkretnych sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sylaby
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Figury geometryczne 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wyrazy
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Piktogramy 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Związki wyrazowe
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Znaki graficzne nieliteropodobne 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zdania
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Znaki graficzne literopodobne 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dłuższe wypowiedzi

ĆWICZENIA USPRAWNIAJĄCE FUNKCJE WZROKOWE:

- ❖ Dobieranie par jednakowych obrazków,
- ❖ Dobieranie par jednakowych figur geometrycznych,
- ❖ Odtwarzanie z pamięci układu elementów,
- ❖ Układanie obrazków w kolejności, w jakiej były pokazywane,
- ❖ Układanie obrazków i kompozycji z figur geometrycznych i klocków, według wzoru i z pamięci,
- ❖ Wyszukiwanie różnic i podobieństw między obrazkami,
- ❖ Dopasowywanie części obrazków do całości,
- ❖ Uzupełnianie braków w obrazku,
- ❖ Zabawy zręcznościowe- toczenie, rzucanie, chwytanie różnych przedmiotów,
- ❖ Wyliczanie przedmiotów zapamiętanych wzrokowo,
- ❖ Rozpoznawanie treści obrazków.

Bibliografia:

Bogdanowicz M., „Psychologia kliniczna dziecka w wieku przedszkolnym”, WSiP, Warszawa 1991,

Frańczyk A., Krajewska K., „Program stymulacji dzieci w wieku przedszkolnym z deficytami i zaburzeniami rozwoju. Ćwiczenia i zabawy do wykorzystania w pracy dydaktyczno- terapeutycznej dla nauczycieli i terapeutów pracujących z dziećmi o specyficznych potrzebach edukacyjnych”, Impuls, Kraków 2002,

Spionek H., „Zaburzenia psychoruchowego rozwoju dziecka”, PWN, Warszawa 1965

Opracowanie: Karolina Majówka